

[Otázka po přítomnosti ryzí nepředmětnosti]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-2 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 28. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 28. 8. 1985

[Otázka po přítomnosti ryzí nepředmětnosti]

850828-3

(13) (28. 8. 85, Ostr.)

Problematika času v Jaspersově pojetí si zasluhuje detailnější pozornosti i v dalším směru. Mluví totiž o „Gegenwart der Unbedingten und des Unendlichen“ (59), což před naše porozumění staví otázku, v jakém smyslu a do jaké míry lze legitimně mluvit o přítomnosti „ryzí nepředmětnosti“, jak my budeme říkat. Nepředmětné (vnitřní) se stává přítomností zpředmětňováním (zvnějšňováním), tedy „relativizací“, jak o ní mluví Jaspers. Vskutku přítomná nepředmětnost už nikdy nemůže být ryzí, proto ryzí nepředmětnost znamená budoucnost, resp. něco, co z budoucnosti teprve přichází, co ještě není „tu“ a co tedy není (ještě) přítomno. A pokud budeme mluvit o přítomnosti budoucnosti jakožto budoucí, pak musíme provést okamžitě nezbytnou analýzu a vyložit, v jakém smyslu tedy o „přítomnosti“ mluvíme: jde o skutečnou přítomnost, která znamená „být při tom“, když se něco děje, tedy být součástí, komponentou aktuálního dění, anebo jde o zpřítomnění jen v představě, v myšlení, ve vědomí? Jde Jaspersovi o to, že právě když prožíváme kus svého života, žijeme v doteku s ryzí nepředmětností, anebo spíš jde o to, že jsme si ve chvíli prožívání zároveň vědomi toho, že žijeme z něčeho původnějšího, než čím může být jakákoliv přítomnost?

Je tu ještě i další souvislost. Jaspers užívá rád pojmu „objímající“ (das Umgreifende), který ovšem není jednoznačný, nýbrž má různé významy a různé roviny významů (či týká se různých rovin skutečnosti). Tak kupř. mluví o „objímajícím“, kterým jsme sami, a dále o „objímajícím“, jímž je samo bytí: „Das Umgreifende, das ich bin, umgreift gleichsam das Umgreifende, das das Sein selbst ist, und wird zugleich von diesem umgriffen“ (19). Tu je na první pohled nápadná nesymetrickost onoho obojího „objímání“. „Objímající“, jímž je „bytí samo“ (to je ostatně samostatný problém, který teď necháváme stranou), objímá nás docela jinak a v jiném smyslu než „objímajícím“, jímž jsme my sami a jímž objímáme „bytí samo“. My to můžeme činit pouze ve vědomí, v myšlení, v představách, zatímco naopak „bytí samo“ objímá nás skutečně. „Bytí samo“ objímá (v sobě) nicméně nejen naši jsoecnost, tj. tu kterou okamžitou přítomnost, nýbrž celé naše bytí (časové); naproti tomu my můžeme (v sobě) objímat „bytí samo“ pouze v reprezentaci, to znamená díky jakési základní relativizaci a devalorizaci skutečných časových souvislostí. Co to pak může znamenat pro pojetí „přítomnosti“, ať už ve vztahu k „bytí samému“, ať už ve vztahu k „objímajícímu“, jímž jsme my sami?

Řekl bych, že s jistou důsledností můžeme usuzovat snad jen takto: „bytí samo“, ryzí nepředmětnost, „Pravda“ atd. nemají žádnou svou přítomnost, ale stávají se pro nás přítomnými tím, jak přicházejí nebo se prolamují do naší přítomnosti. A protože to je spjato s přechodem ryzí nepředmětnosti do skutečných (resp. uskutečňujících se, dějících se) událostí, a prvním typem takových událostí, kdy se „ryzí nepředmětnost“ zpřítomňuje jako „dějící se pravda“, je změna, obrat smýšlení, myšlenkového přístupu a postupu, změna perspektivy, nové vidění a nové chápání, jsou pochopitelně ty první předmětné rysy zjevující, vyjevující se „Pravdy“ propůjčeny námi, přemýšlejícími, sebe si uvědomujícími, reflektujícími

lidmi. Je to naše vlastní přítomnost, v níž a skrze niž se vyjevuje ryzí nepředmětnost či Pravda, a to ne pouze jako skrze medium nebo jako skrze „průsvit“ či „průlinu“ („světlinu“, jak o ní hovoří Heidegger), nýbrž za její pomoci, asistence, jejím aktivním prostřednictvím, za jejího přispění (pozitivního nebo negativního).